

Katie Mitchell Eerste regie van Britse regisseur bij Toneelgroep Amsterdam

Uitgesproken feministisch

Met *De meiden* maakt de controversiële toneelregisseur Katie Mitchell morgen haar debuut bij Toneelgroep Amsterdam. 'Het is zonde om een stuk te verspillen aan vrouwen die andere vrouwen onderdrukken.'

Sander Janssens
BERLIJN

De Britse regisseur Katie Mitchell (52) heeft nogal wat omstreden producties achter haar naam staan. Recent voorbeeld: in februari dit jaar ensceeneerde ze Sarah Kane's toneeltekst *Cleansed* bij het National Theatre in Londen. De verkrachtings- en folteringsscènes waren zo realistisch dat toeschouwers wegliepen en zelfs flauwvielen. Haar werk is de laatste jaren in haar thuisland overigens nauwelijks nog te zien: met name in Duitsland vinden haar onconventionele regies weerklank. Twee jaar geleden haalde de Stadschouwburg haar bovendien al naar Nederland als 'Brandstichter', het tweejaarlijks festival waarin een internationaal gevierd theatermaker centraal staat.

Toen Ivo van Hove, directeur van Toneelgroep Amsterdam, haar vroeg als gastregisseur bij zijn gezelschap was ze meteen enthousiast. Mit-

chell: "Ivo van Hove is een van mijn helden. Hij is een fantastische kunstenaar: zowel in ideeën als in het uitvoeren ervan."

De keus viel op *De meiden*, een tekst uit 1940 van de Franse schrijver Jean Genet. Het is een toneelstuk over twee dienstmeisjes die worden onderdrukt door een rijke mevrouw: Madame. Genet inspireerde zijn stuk op een historische gebeurtenis uit 1933: na jaren van trouwe dienst vermoordden twee zusjes hun twee mevrouten met een hamer en een mes.

Migranten

Genet is geen opmerkelijke keuze voor Mitchell: hij staat bekend als schrijver van het verzet, komt op voor de verstotenen. Mitchell ensceeneert de tekst nu al voor de vierde keer. "Ik wilde het opnieuw doen, omdat het een geweldig stuk is om het gesprek over het migrantenprobleem aan te wakkeren."

In het stuk staan twee dienstmeisjes zonder rechten centraal – gespeeld door Chris Nietvelt en Marieke Heebink, in Mitchells versie van Poolse komaf – die onder slechte leefomstandigheden in een middenklassehuis werken en wonen. Mitchell hoopt dat de voorstelling een

constructieve bijdrage levert aan de migranten-crisis. "Het helpt het autochtone publiek zich voor te stellen, voor een paar uurtjes, wat het is om machteloos te zijn in onze maatschappij. Hoe het is om niet alles binnen handbereik te hebben. Geen iPads, geen technologie, geen geld. Hoe het is om behandeld te worden als iemand zonder geld."

De Madame wordt gespeeld door Thomas Cammaert. Het is belangrijk voor Mitchell dat de onderdrukker uit het stuk een man is. "Er zijn al zo weinig toneelstukken vanuit de vrouwelijke beleving. Het is zonde er eentje te verspillen aan vrouwen die andere vrouwen onderdrukken."

"Ik speel altijd met het idee van vrouwelijke identiteit: wat is het eigenlijk om vrouw te zijn? Hoe moet je je als vrouw gedragen? De Madame komt als travestiet binnen, en wordt gaandeweg gedeconstrueerd tot een mannenlichaam en vervolgens weer opgebouwd tot vrouw. Omdat

het stuk in zo'n hoge mate gaat over mensen die pretenderen iets te zijn wat ze niet zijn, vond ik dat een nieuwe laag toevoegen aan het oorspronkelijke materiaal."

Feminisme is een belangrijk terugkerend thema in haar werk als regisseur. "Er zijn weinig vrouwen die dit werk doen. Daardoor voelt het belangrijk dat ik wat meer uitgesproken ben. Niet zozeer over mijzelf, maar om de generatie achter mij te erkennen. Als ik uitgesproken feminist ben en uitgesproken toegewijd ben in het representeren van de vrouwelijke beleving op het toneel, dan hoop ik dat ik daarmee een jongere generatie aanmoedig om theater te maken. Jarenlang was ik een geheime feminist, maar nu een uitgesprokene."

Politiek

Minstens zo belangrijk is dat de voorstelling aansluit bij de huidige situatie. "De politieke situatie, in Europa en de rest van de wereld, verandert zo snel, dat je als kunstenaar altijd het gevoel hebt dat je erachteraan hobbelt. Maar ik vind het belangrijk om op de politiek in te spelen. Dit stuk gaat over Poolse migranten die schoonmaken in iemands huis terwijl Donald Trump de president van Amerika wordt. Dat is nogal een realiteit."

"In de postmoderne wereld is emotie een doorslaggevende factor als mensen gaan stemmen. Geen feiten, maar emoties. Dat is precies waar theater altijd over handelt. En ik ben behoorlijk wantrouwend als het gaat om handelen op basis van emoties: het lijkt me gevaarlijk. Trump gebruikt emoties om te worden verkozen. Ik ben benieuwd hoe mensen na deze voorstelling tegen al die emoties aankijken."

Mitchell hoopt dat de voorstelling je in staat stelt om je een andere realiteit voor te stellen. "Hopelijk kunnen we het publiek laten voelen hoe het is om een slechtbetaalde arbeider te zijn. En alleen dat al brengt misschien een kleine verandering in gedrag teweeg. Dat je bijvoorbeeld wat begripvoller bent naar de mensen die voor je werken."

"Theater moet wel een sociale functie hebben. Alleen het entertainment en het ontsnappen uit de realiteit is niet genoeg: het kan ook helpen om de werkelijkheid te verwerken."

De meiden is t/m 23 december, en van 16 t/m 27 mei te zien in de Stadsschouwburg Amsterdam.

'Hopelijk kunnen we het publiek laten voelen hoe het is om slechtbetaalde arbeider te zijn'

→ De eerste voorstelling in Amsterdam van Katie Mitchell gaat morgen in première.
FOTO JAN VERSWEYVELD